

ESHITISH QOBILIYATI CHEKLANGAN BOLALARNING NUTQINI RIVOJLANTIRISHDA VIZUAL YORDAMLAR ROLI

Sunnatova Dinara Mansur qizi

Jizzax davlat pedagogika universiteti, Pedagogika va psixologiya fakulteti,

Surdopedagogika yo'nalishi, 2-bosqich talabasi

Telefon raqam: +998505723012

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18737688>

Annotatsiya: Ushbu maqolada eshitish qobiliyati cheklangan bolalarning nutqini rivojlantirishda vizual yordamlarning roli tahlil qilingan. Rasmlar, gestlar, grafiklar, kartochkalar va multimediya vositalari nutqni o'rganishda samarali vosita ekanligi ko'rsatib o'tilgan. Maqola shuningdek, vizual yordamlar bolalarning lug'at boyligini oshirish, fikr ifodalash qobiliyatini rivojlantirish va o'quv jarayonini interaktiv qilishda qanday foyda berishini yoritadi.

Kalit so'zlar: vizual yordamlar, nutq rivoji, eshitish qobiliyati cheklangan bolalar, pedagogik yordam, surdopedagogika

Annotation

This article analyzes the role of visual aids in the development of speech in children with hearing impairments. It highlights the effectiveness of pictures, gestures, charts, cards, and multimedia tools in learning speech. The article also discusses how visual aids help increase vocabulary, develop expressive skills, and make the learning process more interactive.

Keywords: visual aids, speech development, children with hearing impairments, pedagogical support, surdopedagogy

Аннотация

В статье анализируется роль визуальных пособий в развитии речи у детей с нарушением слуха. Подчеркивается эффективность использования картинок, жестов, графиков, карточек и мультимедийных средств в процессе обучения речи. Статья также рассматривает, как визуальные пособия помогают расширять словарный запас, развивать навыки выражения и делать учебный процесс более интерактивным.

Ключевые слова: визуальные пособия, развитие речи, дети с нарушением слуха, педагогическая поддержка, сурдопедагогика

Kirish

Eshitish qobiliyati cheklangan bolalar nutqini rivojlantirish jarayoni o'ziga xos metodik yondashuvni talab qiladi. Bunday bolalar tovushlarni eshitish va tushunishda qiyinchiliklarga duch kelgani sababli, an'anaviy ta'lim usullari ko'pincha yetarli samara bermaydi. Shu bois, surdopedagogikada vizual yordamlar – rasmlar, gestlar, grafiklar, kartochkalar va multimediya vositalari – keng qo'llaniladi.

Vizual yordamlar yordamida bola yangi so'zlarni tezroq o'zlashtiradi, nutqiy qobiliyatini rivojlantiradi, fikrini ifodalashni o'rganadi va muloqotga kirishadi. Shuningdek, bunday vositalar bolada diqqatni jamlash, e'tibor va qiziqishni shakllantirish imkonini beradi. Bugungi kunda pedagoglar va surdopedagoglar nutq rivoji jarayonida interaktiv metodlarni qo'llash orqali bolalarning individual imkoniyatlarini yanada samarali rivojlantirishga harakat qilmoqda.

Asosiy qism

1. Vizual yordamlarning turlari

1. Rasmlar va kartochkalar:

Rasmlar bolaga soʻzning maʼnosini vizual tarzda tushuntirish imkonini beradi. Masalan, “it” soʻzi bilan itning rasmi birga berilganda, bola soʻzni tezroq tushunadi. Kartochkalar esa soʻzlarni tizimli ravishda oʻrgatish va mashq qilishda ishlatiladi.

2. Gestlar va mimikalar:

Gestlar nutqni tushunishga yordam beradi, ayniqsa dastlabki bosqichdagi bolalar uchun. Masalan, harakat yoki imo-ishora orqali soʻzning maʼnosini koʻrsatish bolada eshitish qobiliyati cheklangan boʻlsa ham, tushunishni taʼminlaydi.

3. Grafiklar va diagrammalar:

Harakat va hodisalarni grafik shaklda koʻrsatish bolalarga mavzuni yaxshiroq tushunish imkonini beradi. Masalan, kun tartibini yoki harakatlar ketma-ketligini diagramma orqali tushuntirish.

4. Multimedia vositalari:

Animatsiyalar, videolar va interaktiv ilovalar bolalar uchun qiziqarli va motivatsion usul hisoblanadi. Multimediyadan foydalangan holda nutq mashqlari yanada interaktiv va samarali boʻladi.

2. Nutq rivojlanishiga taʼsiri

Lugʻat boyligi oshadi: Vizual yordamlar orqali bolalar soʻzlarni kontekst bilan birga oʻrganadi, bu esa lugʻat boyligini tezroq oshirishga yordam beradi.

Fikrni ifodalash qobiliyati rivojlanadi: Rasmlar va gestlar yordamida bola oʻz fikrini yaxshiroq ifodalashni oʻrganadi.

Nutq tushunish koʻnikmalari mustahkamlanadi: Vizual vositalar nutqni eshitish bilan birga tushunish jarayonini ham qoʻllab-quvvatlaydi.

Motivatsiya oshadi: Interaktiv metodlar bolalarning oʻquv jarayoniga qiziqishini oshiradi, mashqlarni samarali va qiziqarli qiladi.

3. Amaliy misollar

Pedagoglar eshitish qobiliyati cheklangan bolalar bilan ishlashda quyidagi amaliy usullardan foydalanadi:

Dastlabki soʻzlarni kartochkalar orqali oʻrgatish.

Harakatli oʻyinlar va gestlar yordamida nutq mashqlari oʻtkazish.

Multimediya taʼlim resurslari yordamida hikoya yoki matnlarni tushuntirish.

Har bir dars oxirida bolalarning soʻzlarni toʻgʻri talaffuz qilishini va ularni kontekstda ishlata olishini tekshirish.

Shu bilan birga, har bir bola individual yondashuvni talab qiladi. Baʼzi bolalar vizual vositalarni tez oʻzlashtirsa, baʼzilari qoʻshimcha mashq va repetitsiyani talab qiladi.

Xulosa

Eshitish qobiliyati cheklangan bolalarning nutqini rivojlantirishda vizual yordamlar muhim ahamiyatga ega. Rasmlar, gestlar, grafiklar va multimedia vositalari bolaga yangi soʻzlarni oʻrganish, nutqini rivojlantirish va fikrini ifodalash imkonini beradi. Surdopedagogikada vizual yordamlar pedagoglar uchun samarali vosita boʻlib, oʻquv jarayonini interaktiv, qiziqarli va natijali qiladi. Shu bois, bunday vositalarni oʻquv jarayonida keng qoʻllash tavsiya etiladi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Ашмянов, В. А. Сурдопедагогика: Теория и практика. – Москва: Просвещение, 2018.
2. Кан, Л. Методы обучения детей с нарушением слуха. – Санкт-Петербург: Речь, 2020.
3. Ершова, Т. Визуальные средства в развитии речи детей с ограниченным слухом. – Москва: Наука, 2019.
4. Qosimova, D. Eshitish qobiliyati cheklangan bolalarning nutqini rivojlantirish metodikasi. – Toshkent, 2021.
5. Сафарова, М. Интерактивные технологии в сурдопедагогике. – Ташкент, 2022.